

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ազգային, Բարձրագույն, Բանասիրական եւ Զուարճայի

Ժող. Տարի, թիւ 42

ՇԱԲԱԹ

25 Ապրիլ, 1898

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ծաղիկի բաժանոցը 1898 թ. հունիսի 1-ին Պու-
տայ համար 40, Գուտաներու համար 50 դրամ: Կենդանեայ Պու-
տայ համար 25, Գուտանաց համար 30 դրամ: Հասար 30 փարայ: Բաժանորդագրութիւնը քիւի վրայ է, զարեկան բաժանորդներ պի-
տի ստանան 52 եւ վեցամսեայներ 26 քիւ Ծաղիկի: Պաշտպան
Գրաստունը յանձն կ'առնէ հասուցանել բաժանորդներու և վնասներ,

եթէ Ծաղիկի հրատարակութիւնը ո'ր եւ է ազգային հանդիպի:
Ծաղիկի բաժանորդներն իրաւունք ունին 100 այցեխարս նստի-
ստանալու:
Հանգուտի նիւթերու վերաբերեալ յօդուածներ եւ քրթակցու-
թիւններ շնորհակալութեամբ կ'ընդունուի:
ՀԱՍՅԷ. — Ծաղիկի վերաբերեալ ամէն ինչ տե'սք է ուղղել Պաշ-
տպան Գրաստունը, Կ. Պոլիս, Սուրբան Համան, քիւ 14:

ՕՐԱԿԱՐԳԷՆ ԴՈՒՐՍ ՆԵՏՈՒԱԾ

ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Որքերուն խնդիրը իւր նորութիւնը կորսնցու-
ցած եւ օրակարգէն դուրս նետուած է այլ եւս:

Անոնց վիճակին նկատմամբ ցոյց տրուած կա-
րեկցումիւնը եւ հանրային հոգածութեան երեւոյթ-
ները, ստուերի մը նման անցան գոցին եւ այսօր
առաջին թափը անցնելէ յետոյ հասարակութիւնը իւր
պարտքը վճարողի մը հանդարտութեամբ կարծես
վստահ է թէ կան շատեր որոնք որքերը կը հոգան եւ
անոնց վրայ կը խորհին:

Կը հասկնանք որ հանրութեան մէջ կրնան գրո-
նուիլ այնպիսի խնդիրներ, որոնք վայրկեան մը ընդ-
հանուր հետաքրքրութիւն չարժեն, բայց որքերու
խնդիրը անոնցմէ պէտք չէ ըլլայ. որքանամ գործը
ամենաւերջ մտքի եւ սրտի հոգածութեան ար-
դիւնք ըլլալէ աւելի խղճի թերադրութիւն մ'է. ոչ
թէ միայն Բրիտանիական կրօնը այլ ընկերակա-
նութեան օրէնքները կը պարտաւորեն մեզի կարեկ-
ցիլ անոնց վրայ, որոնք ծնողական խնամքէ զուրկ
անոք եւ անպաշտպան կը մնան:

Գոնէ ձեւակերպութիւնները յարգուէին: Վար-
չութիւնը ասկից առաջ յանձնաժողով մը կազմեց,
Մանկունի Տ. Վահրամ Սրբազանէ, Խորեան Գրիգոր
եւ Սեթեան Միհրան էֆէնդիներէ, որոց կը գործակ-

ցէր Պատրիարքարանի զիւանապետ Թէրեան Բարձր
էֆէնդի: Յանձնաժողովոյ բոլոր անդամները սրտով
փարած էին գործին եւ կը փափաքէին օգտակար ըլ-
լալ, բայց 4—5 ամիսէ ի վեր ոչ յանձնաժողովը հրա-
ւիրուած է եւ ոչ ալ այդ բարի տրամադրութիւննե-
րէն արդիւնք մը տեսնուած է: Թերեւս առարկուի
թէ Ս. Պատրիարքը կը վարէ այդ գործը, բայց Ն.
Սրբազանութիւնը որքան աշխատելու եւ օգտակար ըլ-
լալու տրամադրութեամբ օժտեալ ըլլայ, նիւթապէս
ժամանակ չկրնար ունենալ գաւառական 13 որբա-
նոցներու գործէն զատ Եէտի-Գուլէի Ս. Յակոբայ
Որբանոցին մէջ գտնուող տղաքներն ալ հոգալ եւ ա-
նոնց բոլոր պէտքերուն հասնիլ: Փափաքելի եւ կարի
ստիպողական է որ առանձին յանձնաժողով մը գոր-
ծէ եւ պարբերաբար ալ ազգին տեղեկութիւն տայ
այդ որբանոցներու վիճակին վրայ, որպէս զի հան-
րային հետաքրքրութիւնը եւ կարեկցութիւնը անշէջ
մնայ:

Եթէ ամէն գաւառ Կեսարիոյ եւ Զմիւռնիոյ ա-
ռաջնորդներուն նման բանիբուն եւ աշախուրջ եկե-
ղեցականներով օժտեալ ըլլար, կեդրոնէն այսպիսի
հսկողութեան մը պէտք չէր մնար, բայց ո՞վ պիտի
հոգայ Վանայ, Մարաշի, Խարբերդի եւ այլ որբա-
նոցները՝ ասոնց ուսումնական ուղղութեան վրայ
կեդրոնէն հսկողութեան մը պէտք չկա՞յ միմէ, բա-
նի որ մեր նպատակը միայն խել մը մանուկներու
սնունդը հոգալ եւ զանոնք պատասխարել չէ, այլ մտքի
եւ սրտի կրթութեամբ զանոնք օգտակար անդամներ
ընել իրենց սպրած շրջանակին մէջ:

Այս տեսութեամբ կը հարցնենք, ո՞վ զիտէ այսօր թէ, ի՞նչ է այս որբանոցներու ծրագիրը, ի՞նչ կը սորվեցնեն եւ քանի տարւոյ ընթացք ունին: Երբ մէկ կողմէ Ազգ. վարժարաններու ընդհանուր ուղղութենէն կը գանգատինք, կարելի չէ՞ր որ աւելի օգտակար եւ գործնական ուղղութիւն տրուէր այս որբանոցներուն, որ դեռ նոր կը հաստատուին: Բայց ինչ հարկ կայ մինչեւ Մարտշ եւ Ուրֆա երթալու: Գաւառներէ Պոլիս բերուած որբերը որոնք այսօր Գազը-Չէչմէի ծովեզրը բարձրացող Ս. Յակոբայ որբանոցին տխուր մօնոյրտին մէջ կը գտնուին, մէկ քանի այցելութիւններէ եւ քանի մը օխայ շաքարէ զտտ ի՞նչ տեսան: Անոնց վիճակն այ բազմին ձգուած է եւ հիմայ տմենէն աւելի կզգան իրենց վիճակին դառնութիւնը եւ պակաս չեն իրենց տեղերը վերադառնալու փափաքողները:

Ստուգիւ բան մը պէտք է խորհիլ, ներեցէք սխալեցայ, բան մը պէտք է գործել ասոնց օգտին համար: Խորհելու ժամանակը անցած է արդէն: Ապա թէ ոչ, օր մը պատրաստի մէկ քանի դրուշը պիտի հատնի, եւ երբ նորէն նպատակ ուզուի ազգէն անտարբեր հետաքրքրութեամբ մը ամէն ոք երեսը մէկ կողմ պիտի դարձնէ:

Ազգին վարիչ մարմնոյն վրայ անա նոր պատասխանատուութիւն մը կը ծանրանայ, երբ գործը այդ վիճակին հասնի օր մը:

Ուստի կամ սրբերու խնամակարութիւնը իսկոյն պէտք է գործի ձեռնարկէ եւ կամ գաւառական որբանոցներու հսկողութիւնը եւ նիւթական մատակարարութիւնը պէտք է յանձնուի այն խնամակարութեան որ Ստեփան փաշայի ատենապետութեան տակ կը գտնուի եւ պաշտօն ունի գաւառաց աղքատիկ վարժարաններու նպաստաւոր ուղղութիւն մը տալու: Մինչեւ իսկ այս երկու խնամակարութիւնը իրենց անդամներով միացնել կարելի է:

Որբերու գործը օրակարգէն դուրս նկատուելիք խնդիրներէն չէ:

ՏՂԱՍ Ի՞ՆՉ ԳՈՐԾԻ ԴՆԵՄ

ԴԱՐԱՎԵՐՁԻԿ ԴԷՊԲ ՄԸ

Տնտեսական ատգնապար ներկայ դարուս ամեն աստիճանի մարդկանց մեծ մտաւարձութեան տոբիթ եղած է: Ի՞նչ ընենք մեր որդւոց ապագայն տպահովելու, կե-

նաց տապալել մը պատրաստելու համար: Անա՛ օրուսն մեծ խնդիրը:

Երկար տարիներ Մարտիրոս աղաբար աշխ կէտը քըն-նած գննած ու դատած էր իւր միակ որդւոյն Զարէհի վիճակի մասին: Այլ եւս ժամանակ չկար տարատմանու Զարէհ չափահաս եղած էր, կեդրոնական եւ այլ դպրոցներ յաճախելով ոչինչ սորված ըլլալով հանգերձ ուսումնարանաց հազար յօդուածեան կանոնադրութիւնք իւր վաւերուն միտքն իսկ խանգարած էին:

Ազգասիրական ոգին թոյլ չէր տար կաթողիկոց դպրոցներ խաւրել: Ըստ տան երեցուն խորհրդեան՝ լաւագոյն կը կարծէր տգիտութեան մէջ մեծցնել քան կաթողիկոց յայնձնել:

Օրն ի բուն կողակցուն հետ խորհրդակցելէ յետոյ որդին կանչելով.

— Տղաս, ըսաւ, ալ տարիքդ առեր ես, տասը գիրք կարդալով, քսան գիրք կարդալով մարդս հաց չի կրնար վաստկիլ, միտքդ ի՞նչ է. ի՞նչ գէնաաթ կուզես սորվիլ:

— Աղապայ, ամեն գէնաաթ ալ կրնամ սորվիլ, ամայ դուն ըսէ քի փարայ վաստկելիք բան մ'ըլլար:

— Փէք աղէկ ամուս, ի՞նչ բանի հավէս ունիս, ան ըսէ քի, անոր կէօրէ մենք ալ իճապին նայինք:

— Էն խօսոյր սա է քի, կիրակի օրեր կաթողիկոց ժամերը տիրացութիւն ընելու կ'երթամ, անոնք էի էյի կլորիկ ստակ կուտան կոր. միւս . . .

— Վա՛յ, զաւակս, խնայեցա՞ծ ես, հապա զիս ի՞նչու կը խարէիր մինչուի հիմա, չէիր ըսեր քի կաթողիկոց ժամերը տիրացութեան կ'երթայիր: Անոնց ստակը մեզի պէտք չունի:

— Աղապայ, չ'երթամ տէ ի՞նչ կ'ընեմ, ես իմ ստակիս կը նայիմ, երգէ ըսեն նէ քիչ մը կը պտամ առանց իմ ըսածս ես ալ հասկնալու, մէկալ տտեհնենք ալ քէֆըս կը նայիմ, կը խորաթեմ, կը խնդամ:

— Եա՛ դպրապետդ չը՞ սրգողիր:

— Դպրապետս ալ մեր ճընսէն է, մեղի տաջուընէ թէնպի՛հ կուտայ քի՛ աղաք, իմ խըրաշանմիչ ըլլալուս մի նայիք, ինչեքնուդ պէտք ձեր ըրահաթին նայեցէ՛ք:

— Ատ ալ գէնաաթ մը չէ. տայիմ քեզ չեն կանչեր, դուն ուրիշ ճար մը գիտես նէ ան հոգայ:

— Աղապայ մեր Մանուկին պէս ես ալ մաղազայի մը մէջ թէլլալծի ըլլայի գէշ չէր ըլլար, ձայնս էփէյի բարձր, խօսակցութիւնս տեղը, չարթ փարթ քիչ մը ամէն լեզուէ խորաթեմ գիտեմ. 200 դուրուշ ամսակա-նալ կէչինմէ մի գտնելէ ետքը անդին պիլէ կ'անցնինք:

— Բը՛հ քը՛հ քը՛հ, զաւակս չատ լաւ ամուս, անցեալ շաբաթ չկարդացիր լրագիրներն անգամ անոնց վրայ կը ծիծաղին. սա Մաղիկ է փուշ է ինչ է ամէն ծակ կը մտնէ, կ'ելլայ, ետքը քու վրադ ալ բան մը գրէ մեռնելիք օրս է, աղ մեզի հարկուոր չէ:

Յանկարծ դրան գանգալին ուժգին հնչեց: Զարէհ վազեց դուռը բանալու: Մարտիրոս աղաբար աճապարեց հիւրը դիմաւորելու:

— Վա՛յ, Անդրանիկ էֆէնտիս, դո՛ւն ես, հրամմէ հրամմէ, ան ի՞նչ բարտ, դո՛ւն ալ մեզի կուզաս էղեր, բարի՛ եկար հազար բարով:

— Մի յողորմ, խնդրեմ, Մարտիրոս աղա, նստէ, նստէ, նայիմ ի՞նչ կայ. ինչ չկայ, ինչո՞ւ քիչ մը ախուր կը տեսնեմ, ի՞նչ հիւանդ էք, բա՞ն մը կայ:

— Ատամ, ի՞նչ աի կենայ, սանկ նանկ, մարդ ես, երկինքը միշտ բաց չըլլար:

— Հէլէ, հէլէ:

— Բան մը չիկայ, քանի որ էֆէնտիս կ'ուզէ հասկընալ, չիտակը խօսելով ես ալ լսյա մ'ուշենալու համար քեզի պատճառը ըսեմ: Սա մեր Զարէհին ի՞նչ ընենք որ գործք մը բան մը գտնենք: Կը նայիմ որ դպրոցները համ հոտ չունին, իշտէ աս կը մտածեմ, ճամբայ չեմ կրնար գտնել: Դուն ի՞նչ խորհուրդ կուտաս:

— Մարտիրոս աղա, աս բանին վրայ ուրիշ անգամ ինծի խօսած էիր, չիտակն ըսելով, ես մէկ քանի բաներ խորհեցայ նայեցայ որ, տպագրայ չունեցող բաներ են: Հ. Մարտիրոս աղա առաջարկեցի սա մեր Զարէհը Ռափայէլեան վարժարանը դնելու, դժուար է, չկրցայ համոզել. քեզ բան մ'ըսեմ, մէջերնիս թո՛ղ մնայ, միայն ես շատ չահաւետ կը տեսնեմ:

— Ի՞նչ է, աման էֆէնտիս, դիտես ա ես քեզմէ գատ ուրիշ մէկը չունիմ:

— Հիմա, աղա, Զարէհ դուն ալ մօտեցիր քիչ մը, մեր Զարէհը խելքը հասուկ է, կը հասկընայ: Այս դարու մէջ գիտութիւն սորվելու է, բայց կատարեալ կերպով. աս ալ պիտի ըսես ստակով կ'ըլլայ. հարուստ չինք որ տղաքնիս եւրոպայ խաւրենք, ի՞նչ ընենք, ուրիշ միջոց մը գտնելու է: Ճանչուր բարեկամ մ'ունիմ, ինք կաթողիկէ է, եւ խօսքը հասցնող կաթողիկէ, անոր կ'առաջարկեմ որ այս մեր Զարէհը վարդապետ ըլլալու միտք ունի, եւ կաթողիկէ վարդապետ, ի՞նչ, հա՛ հայ, հա՛ կաթողիկէ. մենք ալ արդէն կաթողիկէ ըլլալու դիտաւորութիւն մ'ունինք. թո՛ղ աշխատի աս Պարտիզալի դպրոցը մէջ մը մօցնելու: Զարէհ խելքը կը հասնի, թող Զանայ ան տեղը անոնց ըսածին պէս ընելու գնելու, մէկ երկու տարի ետքը Վենետիկ կը խաւրեն, հան լաւ մ'ուսմունքը առնելէն վերջը՝ կամ կ'ըսէ քի ես վարդապետ չեմ ըլլար, կամ վարդապետ ըլլայ ալ նէ, ետքը կը դառնայ. քանի՞ներ այսպէս չեն ըրած. եւ տես հիմա ի՞նչ պատուոյ հասած են:

— Էֆէնտիս, գէշ չէ ըսածդ ամմա, քիչ մը խելքիս գէ՛մ կուգայ կոր. սա ճանրմ, անխառնութիւն չէ՞ մի, ի՞նչ ըսել է. հէրիֆնիւրուն հացը ուտէ, ջուրը խմէ, ետքը այսպէս ընէ...

— Մարտիրոս աղա, ես ալ չեմ ըսեր քի, անշուշտ այսպէս ըրէ, միտք մըն էր ունեցայ, մանաւանդ երբ կը տեսնեմ քի, ուրիշ վարդապետներ, եպիսկոպոսներ ալ այնպէս ըրեր են, խելացի մարդիկ, ուսումնական մարդիկ, հարկաւ բան մը գրտեն քի ըրեր են:

— Ձէ անոնք աղէկ են ըրած, գէշ են ըրած ան չիյտեմ ամմա, ատոր խելքս չպառկիր: Ես ուրիշ բան մը մտածած եմ, քեզի բացուիմ տէ, տեսնեմ դուն ի՞նչ կ'ըսես:

Զարէհ, քիչ շատ էֆէնտի բաներ մը սովորած է: Տիրացութիւն գիտէ, սարկաւագութիւն գիտէ, տէրութիւն ըլլալն է մնացեր, թող երթայ գայ վարդապետներուն,

տէրութիւններուն քով, չը դիտեցածն ալ թո՛ղ սորվի, մէկ քանի ամիս ալ Արմաշու վանքը կ'երթայ, տէրութիւն մը ձեռնադրուի մնացածը խօսայ է: Անօթի չի մեռնիր, կէջինմէ մը կ'ուշենայ, ի՞նչ կ'ըսես ասոր էֆէնտիս:

— Զիտակը խօսելով՝ սա գէշ դադափար մը չէ:

— Իշտէ, այսպէս գաւազս, գնա եկու, ես ալ Տէր * ին կը խօսիմ հարկ եղածը կը սովորիս, Աստուծով լաւ կ'ըլլայ:

Զարէհ սիրով սոյն խորհուրդը ընդունեց. եւ հաճուածութեամբ մտայ մէջ կը յեղյեղէր գանիկայ, երկրորդ օրէն շտապեց եկեղեցին, եւ սկսաւ եկեղեցական դասուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնալ: Աւագ Շարաֆն էր, ընդհանուր եկեղեցականք խորհրդարանը ժողովուած էին. գաղտագողի Զարէհ անկիւն մը քաշուած անոնց խօսակցութեանց միտ կը գնէր:

— Հարկ է որ, կ'ըսէր ծերունի մը, այնպէս վարուինք, որ ժողովուրդը չի տրտնջայ, եթէ ամենքնիս միեւնոյն ատեն ներկայանանք, հիշ մէկերնուս ալ ստակ չեն ձգեր: Անոր համար՝ նախ մէկերնիս թափախ պարտեցնելու ենք, ետքը կարգաւ միւսները:

— Լաւ, ամմայ, ան ատեն յառաջ գնացողին կը ձգեն ետքը միւսներուն ականջ չեն կախեր:

— Լսեցէ՛ք Հայր սուրբ, պէտք է որ նախ դաշինք մը դնենք որ, ամէն ժողովուած ստակ հաւատարմութեամբ պիտի բաժնուի: Եթէ աս չընենք, ինչո՞ւ ես յառաջ պիտի չժողովեմ:

— Տէր Հայր, գէշ չէ ըսածդ ամմա, ի՞նչպէս ընենք քի մէջ մը տուողը մէջ մընալ ձգէ:

— Էֆէնտիս, շատոնց է որ այս բանը մտածած եմ, տեսէք, ես թափախը ձեռքս բռնած կ'ըսեմ քի. օրհնածներ Եօթնասեղեան գրաւն է որ կ'ուզեմ, աստղները Աստուած պիտի չի մարէ: Դուն ալ Հայր սուրբ, Չորեքրաւեան է ըսելով պարտաւոր: Ուրիշ մը Սուրբ Յարութեան գրամ: Ուրիշ մըն ալ թող հարէ խօսի, լեզու չունի՞:

Առաջարկը բուն ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ, Զատիկ օրուան դանձելիք գրամնուն քանակութիւնը կ'ըսեցին հաշուել. Զարէհ գարմացմամբ այսպիսի տեսարանի մը ներկայ գտնուեցաւ, այլ եւս չկրցաւ չունչը զսպել, քրքրիչ մը զինք կը բռնէր, վայրկեանէ վայրկեան կ'ըսապառնար պայթիլ, սողոսկելով շտապեց դուրս ելնել:

Երկրորդ օրն ըստ նախասահմանեալ յատակագծի, մեր բարեպաշտ եկեղեցականք թափախ ի ձեռն ըսկըսան թափօրը, բայց լրագրաց ընթերթողք տեղեակ են թաղականաց կողմանէ ինչ սիրալի կերպիւ ընդունելութիւն գտնելին. Զարէհ հեշտու սոյն անյաջող ելքը կը դիտեր. բայց իւր դիտութիւնը պսակելու համար վազեց խորհրդարանը, ուր գեռ նոր շնչասպառ, տոգոյն հայրսուրբները ներս կը խուժէին:

Հակառակ թաղականաց ընդդիմութեան բաւական թուով արծաթ գրամներ սկսեցնելուն մէջ կը փայլիւրէին: Անիծից եւ անարգանաց հեղեղներ կուտակելով խեղճ թաղականաց զլիւն նստեցան հանգանակութիւնը մէջերնին բաժնելու. այս անգամ նոր յուզում, նոր ա-

ղաղակ, նոր գոչում, Տէր Ա. կը մերժէ իւր հանգանակածը բաժնեկու քանի որ միւսները պիտի լնաւ չէին կրցած բան մը ժողովել, երկու հաստաբազուկ վեղաբաւորք կը յարձակին:

Այս առթիւ իրարանցում եւ չփոթութիւնք անդի ունեցան զորս չեմք ուզեր աստ յիշատակել, եւ որք զէշ ապաւորութիւն մը թողուցին Զարէնի վրայ:

Նոյն օրէն սկսեալ Մարտիրոս աղա կը հրաժարի իւր որդին Տէրաէր ընելու գաղաթարէն:

ԲՐԻՁ

ԻՆՁ ԸՆԵՄ

Եթէ բարենպաստակ հաստատութեան մը նուէր տալու ըլլաս՝ փառասէր ու եսամոլ է, իսկ եթէ չտաս՝ ինչ անշահ մարդ է կ'ըսեն:

— Եթէ լրագրի մը լօգուածին առթիւ քննադատութիւն մ'ընես՝ իմաստակ է, իսկ եթէ չընես՝ ագէտ է կ'ըսեն:

— Եթէ սիրահարուիս՝ սրիկայ է, իսկ եթէ չսիրես՝ անզգայ է կ'ըսեն:

— Եթէ կանուխ գործի երթաս՝ ինչ շահամոլ է, իսկ եթէ քիչ մը ուշ երթաս՝ ինչ ծոյլ է կ'ըսեն:

— Եթէ մեծ պահքին պահք բռնես՝ ինչ խաւարեալ մարդ է, իսկ եթէ չբռնես՝ անկրօն է կ'ըսեն:

— Եթէ կինդ պատուհանը նստի՝ տիպօրս պիտի ընէ, իսկ եթէ չնստի՝ ինչ հին օրէնքի կին է կ'ըսեն:

— Եթէ փողոցը չուղած, չսիրած մարդուդ բարեւ չտաս՝ ինչ հպարտ է, իսկ եթէ քաղաքավարութեան համար տաս՝ կարգի եկեր է կ'ըսեն:

— Եթէ մէկու մը վրայ դիտողութիւն ընես՝ բամբաստող է, իսկ եթէ չընես՝ կամ խիստ քիչ անգամ՝ բոն չգիտէ կ'ըսեն:

— Եթէ լրագրի մը մէջ յօդուած տալու ըլլաս՝ վարժապետ, գրագէտ, բանաստեղծ է, իսկ եթէ չտաս՝ երկու տող բան գրել չգիտէ կ'ըսեն:

— Եթէ շատ տուններ այցելես՝ ազջիկ կը փնտռէ կոր, իսկ եթէ չայցելես բնաւ կամ շատ քիչ անգամ՝ վարդապետացու է կ'ըսեն:

— Եթէ ընկերութեան մը մէջ լուրջ նստիս՝ ապուշ է, իսկ եթէ ջանաս խօսակցութեամբ հաճելի ըլլալ՝ զէվ-զէվ է կ'ըսեն:

— Եթէ չիտակը խօսիս՝ դո՛ւ եղար չիտակը գրուցողը, իսկ եթէ չխօսիս՝ ստախօս է կ'ըսեն:

— Եթէ օրիորդի կամ կնոջ մը ձեռքէն գետինը ինչ կած բանը իրեն յանձնելու ըլլաս՝ կնամոլ է, իսկ եթէ չտաս՝ անկիրթ է կ'ըսեն:

— Եթէ գրպանդ կամ ձեռքդ լրագիր մը տեսնեն,

ինքզինքը գիտուն, գրագէտ ծախել կ'ուզէ, իսկ եթէ չը տեսնեն՝ խապա մարդ է կ'ըսեն:

— Եթէ չոգենալին մէջ առաջին կարգը նստիս՝ կալանթօն է, իսկ եթէ չնստիս՝ կծծի է կ'ըսեն:

— Եթէ նշանուիս ու նշանդ ետ սլլայ՝ խույ ունէր, իսկ եթէ ամուսնանաս՝ մեղք մանչուն կ'ըսեն:

— Եթէ զբօսավայրեր այցելես հովարտա է, իսկ եթէ չայցելես՝ պատի չուք է կ'ըսեն:

— Եթէ ազնուականաց ընտանեկան թերութիւններուն դէմ լուռ մնաս՝ փառի կտոր է, իսկ եթէ բողոքես անկիրթ է կ'ըսեն:

— Եթէ ստակ չահիս՝ ինչ խելացի է, իսկ եթէ չը չահիս՝ պօշ անխելք մարդ է կ'ըսեն:

— Եթէ պարզ հագուիս կոշտ է, իսկ եթէ վերջին նորաձեւութեան համեմատ՝ ինչ հաւկիթ է կ'ըսեն:

— Եթէ ամուսնանաս՝ սիրահարութեան արդիւնք է, իսկ եթէ չամուսնանաս՝ անպիտան է կ'ըսեն:

— Եթէ աղջիկ մը առանձին փողոցին մէջ ծանօթ երիտասարդ մը բարեւելու ըլլայ՝ մութ լախա պան մը ունի, իսկ եթէ չբարեւէ՝ վոյ, վայ մեղքիս սրողդեր են կ'ըսեն:

— Եթէ զրամօթիտով ամուսնանաս՝ արծաթասէր է, իսկ եթէ առանց զրամօթիտի՝ շաշխըն է կ'ըսեն:

— Եթէ թաղականութիւնէ հրաժարիս՝ էրէյիճէ ներս նետած է, իսկ եթէ չարունակես՝ դեռ նպատակին հասած չէ կ'ըսեն:

— Եթէ Բիւզանդիոն կարգաս՝ տիպօրս մընէ, իսկ եթէ չկարգաս Մադիլը կը յանձնարարեն:

ՀՐԱՍ

ՆԿԱՐՆԵՐ

Պօրսային մէջ մարդ մը ֆոնտօճիկն մէկուն կը հարցունէ:

— Բարեկամ, այսօր բխացան ի՞նչպէս կը տեսնես:

— Շատ պաղ:

— Անոնի է նէ ինչո՞ւ համար ասանկ բարակուկ սէղրիով մը կը պտըտիս:

* *

Դարձեալ քօմիսիօն խանին մէջ:

— Ինչո՞ւ նստիս ետ ձուգէ, չեղե՞ս գործ ընես, բիւցան վեր կ'երթայ կոր:

— Ձգէ պէ, 250 հատ բաց ունիմ անոնք գոցել կը նայիմ կոր:

— Ի՞նչ, այս ֆօլիային ի՞նչ խելքի եղար տէ՛ ծախեցիր:

— Աստամ գուն ալ մինչեւ որ 250 կաոր բան ծախեցի նէ խերս անիծուեցաւ :

— Էյ պարէ քանի մը զրուշով գոյէ գործդ :

Ինչո՞ւն պէտք նայիմ պէլքի վաղն առտու վար կ'երթայ պօրսան, հա այս զիշեր բայ պիտի կենամ :

— Աս խելքովդ երթաա նէ՝ օր մըն ալ բոլորովին բաց պիտի մնաս :

Նպարավաճառի մը խանութին մէջ.

— Քաչա՞ վերիյօրսըն գալուումուչ գանվէյի :

— Օղգասը 12 զրուշա :

— Օլաճաղը գաչա՞ :

— Գ ա օլուր, օ տա սանս, պիր փուլըմը քէսէն վէրմէմ, ամա քանվէ արբսըն :

— Վէրսէնէ պանա եարրմ օգգա, պու նէ պուհուեն իչինտէ նօհուտ տա վար :

— Պէն նօհուտորդ գանվէ սաթմամ չօրպածը, պիր չուվալ գանվէ՝ իլէ 20 քաղէվի տէ նօհուտ գարրչորըրըրը, սատէ գանվէ սաթարսաղ պիզէ գուրթարմաղ :

— Սէն չու փարայր պանա վէրսէնէ, գապանաթ սէնին տէյիլ, գապանաթ պիզիմ կիպիլէրին տիր քի Ս. Յակոբ խասթախանէսինին իսպիս գանվէսինի արմայօրըր տա 40 փարա իչիւն նօհուտ իչիյօրըր :

— Պիրաւէր, էվէ սէն իսպիս գանվէ կէօթիւրիւրսէն պիր մանանա գօրլար, ճիւտըն աղըր նօհուտ իլէ գանվէ գարրչըր պլըմըն տըր, իսթէրսէն պու աղչամ բրօվա էթ տէ պաղ :

* * *

Գրիգոր աղա, տանտէրը ըսաւ քի տունին 250 զրշ. տուող կայ, էյեր չէք ուզեր նէ ելէք :

— Պէ կնիկ, իրիկուրնէ իրիկուն յոգնած դադրած կուգամ, հոս ալ ըռահաթ չունիմ, տանտէրը սանկ է ըսեր, էքմէքճին նանկ կըսէ կոր, պախալը փարա ուզեց, տղոց չարաթականները, աղջիկներուն չարխային փարային լախըրտըյէն զուխ առած չունինք :

— Զէ նէ իշտէ մօրմէն մնացած արսայիս վրայ պզտիկ տուն մը չինէ, քի աղաւթնք աս պէլաներէն :

— Վախիթ ունենայի նէ չատոնց կը չինէի, ի՞նչ կ'ըլլայ տա սկանջիդ օղերը տուր, երթամ ալէվրա խաղամ, մէկ ամիսին մէջը հէմ օղերուղ երկու խաթըր աղւորը կ'առնեմ, հէմ ալ մեծ քեալկիր տուն մը կը տնկեմ :

— Գնա բանդ սըկէ, հա քեզի տուն չինէ ըսի, առնա քրքրէ չըսի :

* * *

Խասգիւղի չոգենաւը կամուրջին մօտեցած ժամանակ պզտիկ նաւակ մը ռոջիւէն անցած ատեն, նաւապետը սկսաւ պոռալ,

— Գայրքճի, գայրքճի, գայրքճի, ալմա, էսէք :

— (Նաւարարը), նէ պօղաղընը երթըյօրսըն պէ, սանքի սէնին վափօր պէնիմ դայըքսան զիյատէ՞մի երւրիւր :

ԿԱՍԿԱԾՈՏ ՇԻՒԱՆԴԸ

Հարուստ մարդուն մէկը փոքրիկ անհանգստութիւն մ'ունենալով Բերայէն Եւրոպացի բժիշկ մը կը կանչէ, բժիշկը տեսնելով որ մարդը բան մը չունի, բայց շատ կասկած կ'ընէ իր անհանգստութեանը վրայ, կը մտածէ քանի մը ոսկի քաշել այս կասկածոտ հիւանդէն, ուստի կսկսի ուշի ուշով քննել հիւանդը :

— Քաց կիւնտէն պէոի պու խասթալիք վառ սէնաէ :

— Սայքի իւչ տէօրթ կիւնտէն պէրի :

— Քառըն նա՞սըլ, էյի :

— Քարըմ էյի տիր, պիր շէյի հօդ, խասթա պէն իմ :

— Եօգ դարի, պու դարըն, գաց կիւն տիր տըշարի :

չըգմամիչ :

— Հա, գառըմ, իքի կիւն :

— Իրաքի իցէ՞ր :

— Էյ ըէք աղ, կիւնտէ էլլի տիրէմ դստար :

— Էօքսիւս պիր բառցա :

— Էօհէ, էօհէ :

— Պիս բառցա տահա :

— Էօհէ, էօ, էօ, էօհէ, կէլմէյօր սինսօր :

— Սէնին պապա վա՞ն :

— Էօլմիչ տիր :

— Նէ հասթէլիք վառ օլտու :

— Նէ՞ պիլէյիմ, պէն լաղըմ օլաճաղընը պիլսէ իտիմ,

եաղար սաղլար ըտըմ :

— Էյ անա վա՞ն :

— Եօգ, օ տա էօլմիւչ տիր :

— Նիչի՞ւն օլտու :

— Նէ պիլէյիմ պէն, իսթիյար ըտը էօլտիւ :

— Ա, էհթիար ցօք, պիլիս, ամա նէ խասթալիք իլէ օլտու :

— Տամլատան :

— Երլտըրըմ տամլա :

— Վալլահա նէ՞ պիլէյիմ, երլտըրըմ մը, չամլըրա՞ք մը, պիլմէմ սինսօր :

— Էյ սէնին տէտէ նա՞սըլ օլտու :

— Պիզիմ տէտէ տէ տէնիզտէ պօղուլտու :

— Ա, պօղուլտու :

Բժիշկը քիչ մը մտածելէն վերջը,

— Աղնատի, սէնին պուռտա քառա ծիէն վար պիս բառցա էօղիւր վար, իրաքիտէն օլմուս, նէ՞ եէյէճէք սէն սիմսի, վառ պուռտա սիմսի եաղածաք պիր սու, իցէճէք սասաթտա պիս ցօռպա քառըք, պիս պասքա վառ տահա հապ եուտաճաղ, աքսամ սապան :

— Նէ՞ եէյէճէյիդ սինսօր :

— Եալման ցօռպա, էլլի տիրէմ Ֆրանճէլա, իւց բայ եալածաք, սապան կիւնտիւղ աքսամ եէյէճէք :

— Աղչամտան աղչամա իւչ տէօրթ գատէն բաղը իչէրսէք, դարարը վա՞ր մը :

— Օլմաղ, օլմաղ, եալման ցօռպա, սօռա հաստալիք ցօք Ֆէնա :

Հիւանդը այս դեղերը դործածելով երկու օր վերջը կը տեսնայ որ գէշ վիճակի մէջ կ'իյնայ, դարձեալ կը

կանչէ բժիշկը, որ կը պատուիրէ որ զեղերը փոխել եւ կ'ըսէ թէ հիւանդին վիճակը կը պահանջէ երկու օրն անգամ մը այցելութիւն տալ. եւ այսպէս ամէն անգամուն նոր զեղազիր տալով ահա այս գեղերովը պիտի աղէկնաս կ'ըսէ, բայց հիւանդին վիճակը երթալով աւելի կը գէշնայ:

Այսպէս երկու շաբաթ անցնելէն վերջը որ մ'ալ հիւանդը երբ կը նայի որ ընտանիքը շնայաւ եփած կուտան, իսկ ինքը անօթութենէ կը տանջուի, կ'որոշէ որ ինչ որ ըլլայ գոնէ օր մը կուշտ ու կուռ կերակուր մը ուտէ, ուստի մէկ երկու ոտք աղէկ թիթիթ մը շինել տալով կսկսի ուտել, այնչափ որ կը յագենայ, Հետեւեալ օրը խիստ զգալի առողջական տարբերութիւն մը սեւեռելով առանց զեղ առնելու դարձեալ այդ կերպով կը շարունակէ, չորս հինգ գաւաթ ալ օդի նետելով որ բաւական առողջ վիճակ մը կ'ունենայ, անկողինը վերցնել տալով բժիշկին գալուն կ'սպասէ:

Հետեւեալ օրը բժիշկը գալով երբ կը տեսնէ որ հիւանդը անկողնէն ելեր է, զարմանօք կ'ըսէ:

— Մասալլահ, մասալլահ, պէն տէմէտի պու իլած սէնի ցօք էյի էտէծէք:

— Իւճալարը իշմէտիք սինօր, իքի կիւն տիր փաշա թիթիթի եէյօրըզ, պիր իքի թանէ տէ չագըյօրըզ:

— Էյի, էի, պէն կէցէն կիւն սէօյլէծէք խմիս ունութու, լաքին նա՞րը ագըլ էթտի սէն պու իշ:

— Հապ եուտի:

— Սէնին թէրթիպինէ տէվամ էտէյիտիմ, պէն չիմտիյէ գատար սինօր, չօգտան հապը եուտածագ ըտրմ:

— Էյ սէնին նաթուրա բացա ետրամիշ:

— Էվլէթ սինօր, իլլէ բաքը, սէն տէ իշէրսին:

Բժիշկը տեսնելով որ հիւանդը իրմէ ալ առողջ վիճակ մ'ունենալով այլ եւս ստակ չպիտի կարենայ քաշել մնաք բարովը կոխելով կ'տանէ կը քալէ:

ԿԱՆԱՆՁ ՀԱՐՍԸ

Թրախօմայի գէշ սովորութիւնէն յառաջ եկած մէկ դժբաղդ հետեւանքն ալ այս շաբթու տեղի ունեցաւ Գատը-գիւղի մէջ: Երեւելի հարսնիք մը կար, պահտա մուղիքայով մէկտեղ: Տունը նոր, օդին պօլ, հարսնեւորները աղւոր. մեր Ազմոտէն հոն էր, բայց Ծաղիկը պակաս էր, ան ալ բարեբաղդաբար նոյն գիշերը քովի տունն էր, սա ալ չմոռնանք ըսելու որ, տան մէջ գտնուող հրաւիրեալներէն աւելի բազմութիւն մը կար զրան առջեւ, բաթինայի ելնող մատմազէշները իրենց ծըմբը գտեր կը չըջագայէին մէյ մը վար մէյ մը վեր. հազիւ այսպսի առթի մը կ'ըստպասէին. մէյ մ'ալ ահազին դռում գոչում մըն է փրթաւ, իխթիլա, իխթիլա, որը միթէրամու կը պօռար, որը պարսպամու, որը առէլֆիմու, որը փէտիմու, այս խառնաչիթութիւնէն բան մը կրնաս նէ հասկըցիր. հարսնիքին տանը մէջ իրար կ'ուտեն կոր, աւանջաշաները մէկը կ'եղնէ միւսը կ'իջնէ, ամեն մարդ պատուհանները կը թափին. գումպարօզօր վայրկեանը մէյմը պատուհանը կ'իլլէ եւ պրէ թի մաս-

քարալիք ըսելով արատա պիր կը տնկէ (որուն կ'ընկերանոր Ազմոտէ), չէշիտ մըն ալ ան կը պօռա. փողոցին բազուութիւնը ալ մի' հարցընէր, որը մեղա Յիսուս Մարիամ, հէփիսի տէ ճանալար քէսիմիշէր, պարէ շունտան բուխէ խապէր վերսէլէր տէ մայնա օլա, կը պօռա, որ մէկն ալ ճաննըն պիր շէյ եօզ սարխօշըզ գօրը ճըր կրսէ: Այս միջոցին մուղիքաներն ալ Գատըիլը կը նուագէին:

Փողոցը կեցողներուն ամէնն ալ մէյ մէկ պատճառ կուտային կռնոյն, մէկը կ'ըսէր թէ հարսը ծըմբ ունի եղեր եւ հոն է եկեր, փեսան ալ խըրսչանմիշ եղեր է եղեր. ուրիշ մը կ'ըսէր թէ գունպարօզը կնկանը մէկուն աչք է ըրեր, էրիկն ալ տեսնալով ելէր գումպարօզը ծեծեր է. վերջապէս ամենը մէյմէկ բան կ'ըսէին. բայց քիչ մը ետքը տունէն դուրս նետուողներէն բերնէ բերան իմացանք որ, նոր փեսայն երկու քոյր ունի եղեր որուն մէկը շատոնց կարգեր է առանց թրախօմայի, միւսը դեռ աղջիկ. Սն իրիկունը քանի մը հատ նետելով ֆեֆշեմմիշ եղեր է. եւ հրաւիրեալներէն օգուտ մը քաղել ուղեւորով պօռացեր է որ, ով որ քոյրս առնելու ըլլայ նէ 200 ոսկի թրախօմա կուտամ, առջի քեռային առ իմանալուն պէս ոտք կ'իլլայ եւ աներձագին վրայ վազելով կ'ըստպէ թէ անոր 200 ոսկի կուտաս, ես ալ կ'ուզեմ հիշ որ չէնէ 100 ոսկի այս նեղ ժամանակիս օգուտ մը կ'ըլլայ ինձ. երբ կը տեսնայ որ ականջ չը կախեր, իսկեմիմ կը քաշէ աներձագին գլխուն կը զարնէ: Ասոնք մէկըզմէկէ հազիւ կազատեն օգնութեան հասնողներուն շնորհիւ, կոխը պահ մը կը դադրի. եւ կ'ըստին բժիշկ, վիրաբոյժ, խրըրիսճի վաղցունելու, որոնց մէկը մարող կնիկներուն խեղքը զուխը կը բերէ, մէկը միւսը կը դարձանէ, մէկն ալ սանդուխէն վար իյնող եւ ձեռքը ոտքը կոտորողները կը կապէ. 200 ոսկի թրախօման սկսաւ բժիշկներուն բաժնել. հազիւ թէ ձայները կտրեր եւ անցուկը մոռցուկ ընելու համար մուղիքաները դարձեալ սկսեր էին նուագել, վայնասուն մըն է փրթաւ նորէն, ինչ տեսնենք. կոխն սկսաւ, ձայները բարձրացան. այս անգամ պէտք եղաւ որ բոյնները ներս մտան, մէյ մըն ալ տեսանք որ կուտողներէն մէկ քանի հոգի երկու թեւերէն մտած հարսի պէս մէկիկ մէկիկ կը տանէին:

Այս միջոցին Ազմոտէ գումպարօզին հետ չախընթըյի տուած էր ինքընքը պիղ քէֆիմիղէ պագալում ըսելով:

Հարսնաւորները որչափ որ կամաց կամաց առին քալեցին եւ հարսնիքին տունը մարդ չմնաց ալ նէ, փեսան հարսը գէշն առնելով մինչեւ լոյս մուղիքաները չալիլ տուաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարք Հայրն հետն ունենալով Ա. Գործաւ կատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան, Երկուշաբթի օր կայս. Պալատ դնաց եւ Գուրպան Պայրամի առթիւ չնորհաւորութիւն մատուց Ն. Կայս. Վահագնաւորեման, Հաճի Այի պէյի միջոցաւ: Նմանապէս Հայ-Հռոմէականաց Կ. Պատրիարք Տ. Ազարեան Սրբազան, Հայ-Բողոքական

նաց աղագալիս Պոյաճեան էֆ., Յունաց Պատրիարքն եւ Պուլկարաց Եկզարքն, որք ընդունելութեան զանիւծին մէջ սպասեցին Ն. Կայսերական Վեհափառութեան զարձին Տօմապահճէի պալատէն: Ա. Պատրիարքն յետոյ այցելեց պալատականներուն, Մեծ-Եպարքոսին, Սպարապետին, Արտաքին, Դատական եւ Ներքին գործոց նախարարներուն, եւ Բերայի կամ Վոսփորի կողմը բնակեալ միւս բոլոր աւագանւոյն: Ներքին գործոց նախարարը աւետեց Ն. Սրբազնութեան թէ վերագործող գաղթականներուն վերաբերեալ գործողութիւնք աւելի եւս պիտի դիւրացուին, եւ փոխանակ հինգի, երկու երաշխաւոր բաւ պիտի համարուի այսուհետեւ:

— Վեհ. Սուլթանը գնահատելով Իր Կայս. Անճնական Գանձուն նախարար Վսեմ Յովհաննէս Սազըզ էֆէնտիի հաւատարիմ եւ օգտակար ծառայութիւններն, հաճեցաւ Ա. կարգի Մէճիթիյէ պատուանշան եւ Լիազութի ոսկի շքադրամ շնորհել: Կը շնորհաւորեմք Ն. Վեհմութիւնը Կայս. այս բարձր գնահատման համար:

— Մանչէսթըրի բարեւէր ազգայինք որոշեցին իրենց ծախքով 30 որբ պահել: Ա. Պատրիարք Հայրը կարգադրեց է որ այս նպատակով նոր որբանոց մը բացուի Այնթապի մէջ, քաղաքին ու շրջակայ զաւառակներուն համար:

— Մօնիպէօսի մէջ կը կարգանք:

«Ստանկանութեան պաշտօնատունն այս միջոցիս Պուլկար կառավարութեան հետ կը բանակցի կատարելու համար ձեւակերպութիւնները կարգ մը անձանց վերադարձին որք Պուլկարիս կը գտնուին, եւ որոց համար Բ. Դուռն արտօնութիւն տուած է իրենց ծննդավայրերը վերադառնալու: Օտմ. Կառավարութեան այս բարեհաճութենէն միայն պիտի օգտին անոնք որոց անցադիրք վիզէ եղած ըլլան՝ Սօֆիայի Օտմ. քովիւէրին եւ կամ ասոր Փիլիպէի գործակալին միջոցաւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՊԱՆՈՅ ԵՒ ԱՍԵՐԻԿԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՍԸ

Զինական ջուրերու Ամերիկեան նաւատորմը Մանիլայի առջեւ հասաւ շարաթ օր: Սպանիական նաւատորմը ծոցին ներսի կողմը քաշուեցաւ եւ գիշերն Ամերիկեան նաւատորմը ներս մտաւ: Մանիլայի ծոցին մէջ կատաղի ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ որ տեւեց մէկուկէս ժամ: Սպանիական Բէյնա Բրիտիլիա, Բասթիլա եւ Տօն Ճուան այրեցան, օդն ելան եւ ընկղմեցան: Սպանիական մնացած նաւերէն ոմանք կղզւոյն մէջ ուրիշ կողմը փախան եւ ոմանք Սպանիացիներու իսկ ձեռամբ ընկղմեցան որպէս զի Ամերիկացիներուն ձեռքը չիյնան: Այսպէս ջնջուեցաւ Փիլիպին կղզեխմբին Սպանիական բովանդակ նաւատորմը: Կիրակի Ամերիկեան նաւատորմը ուրախոծեց եւ կործանեց Մանիլայի ծոցին Սպանիական նաւարանը: Ապա Ամերիկեան ծովակալը պահանջեց քաղաքին անձնատուութիւնը որ մերժուեցաւ, եւ երկուշաբթի Ամերիկացիք ուրախոծեցին քաղաքը:

Նաւային ճակատամարտի պահուն Ամերիկեան նաւերէն ոմանք Սպանիական թնդանօթի հարուածներ հանգիպեցան, բայց յայտնի չէ թէ ինչ կորուստ կրեցին:

Փիլիպին կղզեխմբին Մանիլա ոստանին առջեւ գտնուող Ամերիկեան նաւատորմը երկուշաբթի ոմբակոծեց զՔալիթէ եւ զՄոնիլա, վասն զի Սպանիացի հրամանատարներ մերժեցին յայնձնել այդ քաղաքները: Ըստ մատրիտեան հեռագիրներու, Քալիթէ աւանը եւ Մանիլա ոստանին մէկ մասը կործանուեցան: Ռմալիոնութիւնէն ետեւ Մանիլա, չկրնալով այլեւս դիմադրել, անձնատուր եղաւ Ամերիկացիներուն: Այդ ոստանն ունի 200,000 բնակիչ, եւ Քալիթէ ամրացեալ քաղաք մ'է Մանիլայի Ծոցին եզերքը եւ Մանիլայէ 20 հազարամիթր հեռու: Քալիթէի մէջ կը գտնուին Սպանիացիներու նաւարանն եւ գինարանը, նաեւ հեռագրատունն ուր կը բանեցուի Հոնկոնգի ընդծովեայ պարանը: Մանիլայի սպանիական նաւատորմը կը բաղկանար իւր 20 մարտահաւէ, որոց միայն վեցը կարեւոր էին: Մանիլայի մէջ կային իւր 20000 Սպանիական բերդապահներ: Ամերիկեան նաւատորմը կը բաղկանար 6 մարտահաւէ եւ պաշարաբաժ երկուհաւէ: Ամերիկեան նաւերուն մարդոց ամբողջ թիւն էր իւր 2000: Դժուարութիւնը, զոր այս փոքրիկ ոյժը պիտի կրէ՝ Մանիլա ոստանը նուաճելու համար եթէ անգլացիներէն օգնութիւն չգտնէ, յայտնի է սա իրողութիւնէն թէ Մանիլա աւելի քան 5000 մղոն հեռի է Հալպի կղզիէն, որ Ամերիկացիներուն նաւային պիտոյքի ամենէն մօտ կայանն է: Իսկ Սան Ֆրանսիսքօէ ուր կայ Ամերիկեան ամենէն մօտ նաւարանը՝ 7500 մղոն հեռի է:

Մանիլայի Սպանիական նաւատորմին փճացումը մեծ յուզում յառաջ բերաւ Մատրիտի մէջ եւ զինուորական օրէնք հոշակուեցաւ հոն: Եւրոպական պետութիւններն յանկարծակիի եկան եւ հետամուտ կը թուին ըսելու բան մը զանեղ Փիլիպին կղզեխմբին, որոյ տիրանալ կ'անձկան ձափոն, Ռուսիա եւ Գերմանիա, ապագայ ճակատադրին նկատմամբ:

— Ամերիկեան դրօշ պարզուեցաւ Փիլիպին կղզիներուն վրայ:

— Նիւ Եորք Հէրըլտ կ'իմանայ թէ Սան Ֆրանսիսքօյի իշխանութիւնք հրաման, ստացան Ամերիկեան երկուէն սրբնթաց չոգենուեր զրկել Փիլիպինացի նաւարանին:

— Ծովակալ Սամբալնի նաւաբամբինը Բուպայի ջուրերէն մեկնեցաւ գէպի ի Անդիլիանք, Կը հաստատուի թէ Միացեալ Նահանգաց ծրագիրն է Սպանիական տորմիլին մեծ մասը փճացնել եւ ետքը զօրք հանել Բուպա:

— Ծովակալ Սամբալնի Բուպա-Րիքօ կ'երթայ՝ Կանաչ Հրուանդանի Սպանիական նաւատորմին հասնելէն առաջ փճացնելու Օքուէնաօ եւ Վիսքաեա Սպանիական զրահաւորներն որք կը գտնուին ի Սան-Ճուան:

— Մը. Մաքինլի հրամայած է շարժման մէջ դնել Արեւմտեան նահանգաց բոլոր կանոնաւոր եւ կամաւոր զինուորներն որք պիտի յատկացուին Փիլիպին կղզիները գրաւելու:

— Կ'ըսուի թէ Մարէշալ Մարթինէզ Քամբոս լիազօր իշխանութեամբ վարչապետ պիտի ըլլայ ի Մատրիտ:

— Սպանիոյ եւ Ֆրանսայի զեռպաններն երկար տեւակցութեան մը ունեցան Կոլուխովսքի կոմսին հետ եւրոպեան հաւանական միջամտութեան վրայ՝ Սպանիոյ եւ Ամերիկայի պատերազմին։

— Կանաչ Հրուանդանէ մեկնող Սպանիական նաւատորմն եւ կանչուեցաւ ի Քատից, այնպէս չհաջողանալով միանալով պիտի մեկնի Ամերիկեան ջուրերը։ Հետեւաբար վճռական ճակատամարտն երկու չարաթէն տեղի պիտի կրնայ ունենալ։

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Բանկադրի Ս. Յակոբայ Ազգային Անկեղանոցի

Ազգային Անկեղանոցի նորակազմ Հոգաբարձութիւնը թիթեղեայ տուփերու մէջ Րիօյի բնտիր տեսակէ պատրաստուած եւ ծեծուած խահուէի վտճառման ձեռնարկին ուղեով նոր զարկ մը տալ, այս անգամ հայկաթիւ մարմնոյն հետ համաձայնութեամբ, հրապարակին օրուան պիտի ի նկատի առնելով, հետեւեալ փոփոխութիւններն ընել անհրաժեշտ գտնեց։

1. Քիւլօն օխայի վերածելով այսուհետեւ ամէն տուփ 50 կամ 100 տիրէն մը գուռ խահուէ պիտի պարունակէ։

2. Խահուէին գինը, որոյ քիւլօն տակէ առաջ 14 դրչի էր, այժմ մինչեւ ցնոր անօրէնութիւն, օխան պիտի ծախուի 12 դրուչի, որով 50 տիրէնից տուփը պիտի ծախուի 1½ դրուչի, 100 տիրէնից տուփը պիտի ծախուի 3 դրուչի։

3. Երկու տեսակ գոյնով խահուէ պատրաստուեցաւ ըստ հաճոյս սպառողաց, մին բաց գոյն, միւսը՝ թուխ գոյն։

Նորակազմ Հոգաբարձութիւնն երբ հայկաթիւ ողաց հետ համաձայնութեամբ, այսքան կարեւոր անօրէնութիւններ եւ զոհողութիւններ կ'ընէ իւր կողմանէ, յոյս մեծ ունի որ մեր պատուական եւ աղքատասէր հասարակութիւնն ալ, իր տնական կարեւոր մէկ պէտքը՝ փոխանակ օտարէն գնելով հոգալու, պիտի հաճի ազգային գթութեան յարկին մէջ պատասպարեալ հարիւրաւոր թըշուառաց վիճակին դարման եւ սիրտինք եզոզ՝ մի միայն այս խահուէէն գնել, որ իւր չափազանց աման գնոյն կը միացնէ տեսակի միօրինակութիւն եւ ճիշդ քանակութիւն։

Անկեղանոցին խահուէն կը գտնուի ամէն ձխալաճաններու եւ մանրավտճառներու քով, բաւական է որ այդ անունով փնտռուի վաճառողներէն։

Խանութպանք պէտք է գիտնէ վաճառման կեդրոնատեղին, որ է Ղալաթիա Զինծիլի խանի կից, Եկնի-ձամի ճատտէսի, թիւ 70։

Հոգաբարձութիւն։

Արսունասեր Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԸԱՆ

(Նախկին ՊԱՂՏԱՑԻԵԱՆ Տպարան)

Գ. Պոլիս, Մուլլան Համաթ 14.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՑԻԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ
Սուլթան Համաթ հաստի քիւ 14, Գ. Պոլիս

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ - ՀԱՅԵՐԷՆ

Գին 22 Ղրչ.

Սոյն Ֆրանսահայ բառարանը յօրինուած հետեւողութեամբ Լիգուէի տիեզերական բառագրքին, կը պարունակէ Ֆրանսերէն լեզուին գրեթէ բոլոր բառերն իրենց բոլոր առումներով, որպէս եւ ամենէն զործածական ոճերն։ Տէմիրճիպաշեան էֆէնտի բառաչինութեան մասին իւր ունեցած մասնաւոր յարմարութեամբն որով բազմաթիւ բառերով ճշխացուցած է հայ լեզուն, գտած է լեզուին պակասած դրական, գեղեցկագիտական, իմաստասիրական, գիտական եւ արհեստական բառերուն հայերէններն, այնպէս որ կատարեալ բառագիրք մը կրնայ համարուիլ Բառարանն ունեցած այս երբեակ առաւելութեամբք, այսինքն առաւելութիւն Ֆրանսերէն բառից, առաւելութիւն նոր առմանց, առաւելութիւն 15—20,000 նորակերտ հայերէն բառից։

Այս բոլոր առաւելութեամբք Ֆրանսահայ Բառարանն, որ կը պարունակէ իւր 1000 երես, կազմեալ կը ծախուի անօրինակ գնով։

ՀՈՆԿ - ԲՈՆԿ - ՍԷՅԻԱՆ - Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

Ճեղաչ պէյ խանի դրան կից քիւ 10

Ամենէն ընդարձակ թէյի վաճառատունն ի Կ.

Պոլիս, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը, Գաւառաց սպասարանները փութով եւ խնամով կը գործադրուին։ Զինական, Հնդիկ, Ճալայի եւ Սէյլանի ընտրեւազոյն թէյը, ուղղակի բերուած հոս, Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք սոյն վաճառանիշին կեղծերէն։

Փնտռել ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ եւ ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ սառ
բաղրութիւնը։